

Галина Максим'юк

## МЕЛАНІЯ БАЙЛОВА

Низка галицьких п'яністів міжвоєнного часу отримала фахову освіту у Відні в Академії музики та відтворчого мистецтва і в приватних музичних школах. Серед них – уродженка Станиславівщини Меланія Байлова.



Меланія Байлова.  
1966 р.

Вона прийшла на світ у селі Сівці Войнилівській Калуського повіту 1896 року в сім'ї Володимира Доскоча та Софії Кароліни з роду Гиволів. Її батько вчителював у селах Калущини, зокрема, у Сівці Войнилівській, Негівцях, був директором української школи в Долині. Загальну і музичну освіту Меланія здобула в Перемишльському ліцеї для дівчат, де фортеп'янною гри навчалася у видатної п'яністки Ольги Окуневської, учениці М. Лисенка. Тут заприятнилася з Володимирою Божейко, майбутньою відомою галицькою п'яністкою, яка також вчилася в Окуневської. Музичні студії Меланії тривали досить довго: після Перемишля вона вступила до Львівського Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка до класу Марії Криницької; у 1916–1922 роках навчалася у Відні (П. Вайнгартен, Г. Райнгольд, Софія Дністрянська), а повернувшись до Львова 1927 року закінчила дворічні концертні курси в польській консерваторії в М. Домбровського, завершивши свою п'яністичну освіту.

Від середини 20-х років Меланія займалася педагогічною діяльністю. Спершу викладала гру на фортеп'яно приватно, а з 1930 року і до приходу в Галичину більшовиків працювала в ЛВМІ та його філії у Стрию, у 1940–41-му роках була директором дитячої музичної школи у Львові, а за німців знову повернулася в ЛВМІ, який був перейменований на державну музичну школу з українською мовою навчання. Збереглися численні програмки пописів Музичного інституту, на яких представлені учні класу М. Байлової. Серед них – відомий у майбутньому україно-американський композитор Ігор Соневицький. Також п'яністка брала участь у різних концертах Інституту. Так, 23 лютого 1936 року вона була одним з концертмейстерів на Вечорі скрипкових творів, організованому Осипом Москвичевим, 3 червня 1937 року акомпанувала на Вечорі українських композиторів, який провів Самоосвітній гурток при ЛВМІ, тощо.

Меланія часто виступала на концертах як концертмейстер співаків та інструменталістів у Львові, Стрию, Калуші. У газеті «Діло» за 1928 рік від 22 грудня відзначено мисткиню як доброго акомпаньйора на концерті співака Василя Тисяка в Калуші: «Акомпаніямент на калуському концерті обняла п-і М. Байлова, що вив'язалася зі своєї задачі дуже добре, чим причинилася в немалій мірі до успіху вечора»<sup>1</sup>.

<sup>1</sup> І. Р. З концертної салі // *Діло* (1928/22 грудня).

Свого майбутнього чоловіка – Василя Байлова – Меланія зустріла у Відні. Він був родом із Східної України. Після економічних студій у Відні поїхав з дружиною до Львова, де довгий час працював директором «Маслосоюзу». У подружжя народилася донька Ада. На початку 30-х років, приблизно у той самий час, що родина Антона Крушельницького, Василь Байлов поїхав до Великої України, де слід його загубився. Меланія так і не дізналася, що сталося з чоловіком, хоч можна припустити, що його було знищено, як багатьох представників української інтелігенції.

Коли стало зрозуміло, чим закінчиться німецько-радянська війна, Меланія разом з донькою Адою (в заміжжі Осінчук) емігрувала до Західної Європи. Проживали у таборах для переміщених осіб (Ді-Пі), спершу в Лексенфельді під Зальцбургом (Австрія), потім на запрошення Зиновія Лиська переїхали до Міттенвальду. В табірних українських гімназіях М. Байлова викладала фортеп'яно і теорію музики. Щоб поглибити свої музично-теоретичні знання, впродовж трьох років слухала лекції професора Г. Шмайдля у зальцбурзькій Академії музики – знаменитому «Моцартеумі». Брала участь у табірних концертах, акомпанувала в музичних виставах у складі оркестру з музикантів-емігрантів, виголошувала реферати про українську музику.

В 1950 році емігрувала до США й оселилася в Нью-Йорку. Два роки навчала дітей музиці приватно, а в 1952 році стала одним із засновників Українського Музичного Інституту, його професором у Нью-Йорку, згодом заступником директора, директором і – останні 9 років життя – його президентом.

Як і в Галичині, у США Меланія Байлова брала жваву участь в українському музичному житті: акомпанувала на імпрезах української діаспори, виступала зі вступним словом на концертах, дописувала про цікаві музичні акції до україно-американської преси. Це її короткі доповіді на концерті пам'яті Василя Барвінського в Ньюарку у травні 1964 року, авторському вечорі Ігоря Соневицького в Нью-Йорку у квітні 1974 року, на концерті УМІ до 150-ї річниці смерті Дмитра Бортнянського, на ювілейних вечорах УМІ у березні 1972 та лютому 1973 років, на пресовій конференції до відкриття Українського музею в Нью-Йорку у вересні 1976 року, тощо. У газеті українців США «Свобода» опублікувала такі статті як «Вечір української музики та поезії в Нью-Йорку» (1969/85), «Концерт визначних студентів УМІ в Нью-Йорку» (1959/128), стаття до 20-річчя УМІ (1972/211) та інші.

Про Меліню Байлову як людину і педагога залишив декілька теплих слів один із її численних учнів Олесь Кузишин: «Була вона строга, але тільки тому, що всім серцем бажала провести нас прямою стежкою не тільки музичного, але й життєвого розвитку. Була вимагаюча, але тільки тому, що сама була повністю віддана музичному мистецтву, своїй вибраній професії. Не раз і сварила нас тоді, коли ми цього заслужили, тому що любила нас, як своїх рідних дітей. Бажала вона виплекати в нас не тільки чітку техніку гри, але й засадниче почуття естетики та чутливість у виконанні музичних творів, згідно з намірами композитора. Навчала нас цікавитись українською музичною літературою, включати твори українських композиторів в наш репертуар, особливо, коли ми виступали перед чужинцями. Намагалась передати нам свої особисті шляхетні прикмети, які виробила у своїй довгій і корисній музичній та педагогічній кар'єрі [...] Ціле життя присвятила

музиці, а головно – українській музиці та її розвитку. Тремтіла над кожним учнем, як мати над немовлятком, не шкодуючи безліч годин свого приватного часу, а найбільшою її насолодою був кожний успіх її багатьох учнів [...] відчинила кожному з нас двері в чарівний світ, світ музичного мистецтва»<sup>2</sup>.

Померла Меланія Байлова 3 лютого 1979 року. Проникливу статтю її пам'яті написала письменниця Іванна Савицька, дружина відомого п'яніста Романа Савицького-старшого, що також емігрувала з родиною до США. Її словами хочемо завершити розповідь про видатну мисткиню:

«Її я бачу маленьку й тоненьку, зодягнену із скромною педантерією, як дрібушкою, в свято, чи будні, поспішає до першої лавки. Це все в старій церкві.

Отого місця у першій, церковній лавці Меланія Байлова не купила за гроші. Вона його вимолила своїми широкими молитвами й вистояла навколішки роками, як ревна, примірна парафіянка.

Дивлячись на неї із віддалі кількох лавок, ніхто з чужих не подумав би, що в оцій маленькій, літній пані криється непересічна духовна сила, подивугідне відчуття громадських, щоденних обов'язків, та індивідуальність, що переростала своє докільля.

Воно, оте докільля, не все розуміло Маленьку Пані, не все сприяло її задумам, проте, немає здається людини, яка не схилила би з шанобою свого чола перед її небуденними осягами.

Це вона, маленька, дрібонька Пані, роками провадила розгойданий Ковчег Українського Музичного Інституту, ковчег, об який вдаряли і бурі, і громи, і посуха. Проблеми й клопоти тієї музичної установи, зданої на власні сили, зганяли сон з її втомлених очей, проте, не давали часу старітися Маленькій Пані.

Її ми бачили роками все й все таку саму, постійно зайняту, ділову, з усміхом на в'ялих устах, бадьору, духом все молоду, задивлену в молодь, єдину остою і надію на розвиток майбутньої української музичної культури.

У вівторок, шостою лютого 1979 року Родина, Учительський збір Музичного Інституту і численна українська громада прощали Меланію Байлову на її далеку дорогу. Не було оте прощання таке величаве і багате, як прощання Нельсона Рокфеллера. Він був філантроп, меценат і потентат фінансовий.

Меланія Байлова не мала мільйонів одідичених по предках, ні зароблених лекціями, чи акомпаньяментом на громадських імпрезах. Її мільйони були іншої вартости, а на „банковій книжці” тієї незвичайної Пані був капітал, що його не схопити ні цифрами, ні найновішим компютором.

Маленька Пані відійшла від нас тихо і скромно, як відходять великі люди.

Порожнє місце, що зараз стоятиме в новій, величавій церкві, говоритиме вічно про нашу незаступиму втрату.

Бо Меланія Байлова не була тільки собою, Вона була інституцією, і пам'ять по тій незвичайній людині житиме вічно в історії музичної культури»<sup>3</sup>.



<sup>2</sup> Олесь Кузишин. Вечір у пам'ять проф. М. Байлової // *Свобода* (1984/2).

<sup>3</sup> Іванна Савицька. Порожнє місце: Пам'яті Меланії Байлової // *Свобода* (1979/30).